

Joel Lehtonen

TARULINNA

SAGA

EGMONT

Joel Lehtonen

TARULINNA

Joel Lehtonen

Tarulinna

SAGA Egmont

Tarulinna

Cover image: Shutterstock

Copyright © 2020 SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726307566

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com – a part of Egmont,
www.egmont.com

Lukijalle.

Ainekset näihin satuihin olen valinnut Suom. Kirjallisuuden Seuran kokoelmista. Ajan puute ei ole suonut mainittujen suunnattomain kokoelmien lähimainkaan tarkkaa tutkimista, kuten kunnioitus muovailtavia kansansatuja kohtaan ehdottomasti olisi vaatinut; aiheita on otettu vain muutamista laajoista itä- ja länsisuomalaisista keräyksistä, etupäässä kuninkaallisista saduista. Onpa usein perin kansallisia ja taiteena kauniita kohtia täytynyt karsia ja „kaunistella“, sillä olen kustantajan pyynnöstä sommitellut sadut *lasten* ja nuorison luettaviksi. Minkä verran niissä on puhtaasti suomalaisia aiheita, sävyä ja sanontatapaa, miten paljon ulkolaista, omaani tai lapsille muovailtua, en kyyenne eroittamaan. Olen hyvilläni, jos näissä pilkahtaa vähänkin kansallista ja kansanomaista niistä loputtomista satuaarteistamme, joita jo paljon on tieteellisesti koottu, vaan vähän laajan yleisön iloksi annettu. Hyvilläni myös, jos nämäkin puolestaan innostavat käyttämään omia, suuria satuperintöjämme ja niitä-muovailemaan taiteeksi — kenellä siihen on tilaisuutta.

Niille arv. henkilöille, m. m. kirjailija Juhani Aholle, jotka ovat tarkastaneet näitä satuja ja antaneet minulle ohjeita niiden sommittelussa, pyydän lausua kiitokseni.

J. L.

Kaupin poika.

Kauppamiehen poika meni kerran metsälle. Hän ajoi, ajoi kotoja koko pitkän päivän, ei saanut yhtään ammutuksi, koiratkin hänestä iltahämärässä haihtuivat. Istui siihen lepäämään ahon kivelle kaupin poika ja söi marjoja, niin yhtäkkiä kuuli ahon laidasta kirkasta koiran haukuntaa. Lähtee kulkemaan haukkua kohti, ajattelee: mitähän ne koirat nyt haukkuvat, kunhan saisin jotain riistaa. Tulee ahon laitaan, ei näe koiria missään, vaikka haukku kuuluu ihan vierestään. Katsoo oikealle puolelleen, niin siinä ovat kannon päässä kahdet koiran leuat, pelkät valkeat luut siinä kannon päässä itsekseen haukkuvat niin että korpi kajahtelee. Silloin se kaupin poika ensin säikähtää, mutta sitten kuitenkin rohkaisee itsensä ja pistää koiran leuat taskuunsa ja silloin haukku heti vaikenee.

— Jo tulee pimeä yö! hän ajattelee. Pitää mennä kotiin ennenkun metsä alkaa pahemmin kummitella. Tulkoot koirat sitten jälestä.

Katselee kaupin poika tähtiin ja etsii ilmansuuntaa missäpäin koti olisi. Lähtee sitten kiireesti astumaan kotiin päin, niin yhtäkkiä rupee helisemään metsästä sellainen ihmeen korea soitto, monella äänellä se soittaa kuin viulu.

— No mikähän siellä nyt taas on? tuumii poika eikä malta olla kulkematta soittoon päin. Kun tulee ihan liki soittoa, niin näkee kannonpäässä viulun, joka soittaa hillittelee itsekseen.

— En minä tätäkään pelkää! miettii poika ja pistää viulun povelleen.

Lähtee taas kulkemaan kotiin päin. On melkein pilkkaisen pimeä jo. No silloin alkaa kirkas tuli tuikkia kuin tähti metsän sisästä.

— Mikähän mökki siellä lieene? tuumii poika. On jo myöhäinen kotiinkin mennä. Jos se on asumus, josta tuli näkyy, niin menen sinne yöksi.

No, kulki tulta kohti, mikä tuli yhä suuremmaksi ja kirkkaammaksi. Viimein ilmestyi pojan eteen sellainen ison iso hovi, jossa viirit ja kaivonvintitkin olivat kultaiset ja jonka ikkunoista tulet loistivat. Ei näkynyt ketään tanhualla. Meni poika kuistiin, eikä tullut kukaan tervehyttämään, avasi pirtin oven. Ainoastaan yksi naisihminen pirtissä uunia lämmitteli ja paistia illalliseksi laittoi.

— No nythän sinä pahaan paikkaan eksyit, ihmisrukka! sanoi se naisihminen. Tämä talo on Iso-Hiitola, ja kun väki tulee kotiin niin se sinut tappaa.

— Missäs väki nyt on? kysyi poika.

— Miehet ovat metsässä otuksen ajossa ja naiset tanssaamassa, mutta kun ne tulee kotiin, niin ne sinut tappaa!

— Vai tappaa. Mikäs sitten sinä olet? kysyi poika.

Nainen vastasi:

— Ihmisistähän minä olen enkä tee sinulle mitään pahaa. Minut on tänne orjaksi ryöstetty.

Sillätapaa kun nainen puheli, niin poika tohti vetää taskustaan ne kahdet koiran leuat ja viulun ja kysyi naiselta tokko tämä tietäisi mitkä ne sellaiset kapineet ovat.

— Ka meidän miesten metsäkoirathan nuo ovat, ka meidän naisten soittoneuvothan nuo ovat. Kyllä sinä nyt saat olla tässä yötä, ne ovat kadottaneet ja etsivät näitä nyt myöhään aamuun.

Se naisihminen toi paljon hyviä ruokia ja juomia pöytään ja syötti, juotti poikaa hyvin.

Kun poika oli syönyt, lähtivät he katselemaan sitä kartanoa ja nainen kuletti poikaa huoneesta huoneeseen. Avasivat tuvan vaskisen peräoven ja tulivat huoneeseen, jossa vaskiaarteet silmiä huikaisivat, avasivat siitä taas hopeaoven ja hopealamput hopea-arkuilla paloivat, avasivat kultaoven ja kultarahat suurissa röykkiöissä paloivat kuin pajan hiilet. Tulivat vihoviimein yhdelle ovelle, joka säteili kuin aurinko. Mutta nainen ei tahtonut avata sitä ovea.

— Miksi et avaa tätä ovea? kysyi poika.

— On kovasti kielletty avaamasta ja minut ajetaan pois talosta jos nähdään että olen avannut. Hyvä on olla Iso-Hiitolassa, en avaa.

Niin poika sanoi:

— Jos kuitenkin avaisit. Ei suinkaan ne huomaa että olemme huoneeseen ovelta kurkistaneet, kun emme sisään mene.

— Kyllä ne huomaavat. Mutta kun nyt olet noin korea poika ja pyydät niin kauniisti, niin voinhan minä avata kun annat minulle ne koiranleuat, jotka löysit metsästä! sanoi orjanainen.

— Annan minä, heti annankin! vastasi poika.

Ja se kaupin poika antoi naiselle ne haukkuvat koiranleuat.

Kun nainen kiersi avainta ja ovi lensi auki, niin kaupin pojan silmät sokenivat ja hän oli mennä selälleen säikähdyksestä, niin ihmeellinen kapine oli siellä huoneessa. Siellä oli takaseinällä sellainen kuin peili ja siinä peilissä oli naisen kuva niin ihana, niin ihana että pojan huulista puhkesi veri kun hän ajatteli suutelevansa sellaista naista.

Ja se poika istui koko yön lattialla kuvan edessä jalat ristissä ja katseli kuvaa. Ei saanut se orjanainen millään ilveellä poikaa huoneesta pois.

Aamulla tuli Hiitolan väki metsästä kotiin. Oli siinä miehiä pitkiä kuin honkia ja lyhviä kuin linnunkotolaisia, oli naisia rumia ja kauniita, soreasti tanssaavia. Mutta kaikki olivat pahalla päällä.

— Mikäs isäntiä vaivaa? kysyi orjanainen.

— Niin, kun koko pitkä päivä ajettiin otuksia, eikä saatu mitään ja koiratkin viimein metsään haihtuivat. Etsittiin koko yö eikä löydetty.

— No mikäs emäntiä vaivaa? kysyi orjanainen.

— Niin, kun pelimanni katosi metsään kesken tanssia, sitä etsittiin koko yö, ei löydetty. Ja täällä kotona vielä ristityltäkin löyhkää!

Silloin ne miehetkin kävivät orjan kimppuun, sanoivat:

— Ristityltä täällä löyhkää. Sinä olet piiloittanut tänne vieraan.

Menivät emännät ja hakivat, hakivat, eivät löytäneet pitkään aikaan kaupin poikaa. Menivät isännät, hakivat, hakivat ja löysivät kaupin pojan siitä takimaisesta huoneesta naisen kuvan edestä. Siitä isännät kävivät orjanaisen kimppuun: jo olet avannut sen kielletyn oven! Nyt saat laputtaa talosta!

Mutta orjanainen sanoi:

— Ellette aja minua talosta, niin minä hankin teille koiranne!

Siitäpä hiidet kovin ihastuivat ja sanoivat: hanki meille koirat, niin ei ajeta! Ja orja antoi hiisille ne koiran leukaluut ja sai jäädä taloon.

Niin sillaikaa olivat emännät käyneet sen kaupin pojan kimppuun: mitäs tänne tulit? Me tapamme sinut!

Kaupin poika vastasi:

— Ellette tapa ja annatte minulle vielä tuon kuvan, niin minäpä hankin teille takaisin soittopelinne.

Siitä hiidettäret taas kovin ihastuivat ja sanoivat: hanki meille heti soittopeli, niin ei tapeta ja saat vielä kuvan. Ja

poika antoi heille sen viulun ja sai lähteä rauhassa talosta ja viedä sen kuvan mukaansa.

Meni kotiin kaupin poika, piti sitä kuvaa päivällä seinällään ja yöllä vieressään. Päivällä yhä vain katseli ja katseli kuvaa ja yöllä näki siitä unta. No se kuva näyttäytyi kerran hänelle unessa ilmielävänä ja sanoi:

— Jos tahdot nähdä minut sellaisena kuin olen, niin matkusta heti naapurivaltakuntaan!

Seuraavana aamuna poika pyysi isältään kuusi komeaa laivaa täynnä kalliita kauppatavaroita ja sai ne laivat ja purjehti sinisen meren taa naapurivaltakuntaan kaupitsemaan niitä kalleuksiaan muukalaisille.

Tuuli vei hänet meren taa raakkurannalle, helmirannalle, kultarannalle ja siellä rannalla kimalteli suuri keisarin palatsi. Palatsin takana oli kirjava muukalaisten kaupunki. No kaupin poika kiinnitti laivansa keisarin palatsin laituriin ja rupesi sitten laivan kannella punaisen verkkateltan alla myymään kalleuksiaan. Oli siinä kultahaarikoita, hopeatuoppia, korvarenkaita ja hopeavirsuja, oli kultamiekkvoja ja kultahattuja, oli myös kirkkaissa pullosissa kirkasta viinaa. Kaupitsee, kaupitsee siinä poika, paljon käy laivalla väkeä, komeaa väkeä, paljon ostavat. Kaupan päälle kauppi aina ostajia juottaa, usein ihan ilmaiseksi juottaa. Tulee sinne kerran ostamaan merikapteenikin, tulee ostamaan sinijakkua, haahden haljakkaa. No poika antaa sille ilmaiseksi sinijakun ja vielä päällisiksi juottaa. Kun se merikapteeni alkaa tulla notkeakieliseksi, vie poika hänet alas kajuuttaansa, jossa seinällä säteilee ihana naisen kuva, ja kysyy:

— Tiedätkös, merikapteeni, onko tässä valtakunnassa sen näköistä naista kuin tuo kuva?

— Voi voi kauppirukka, mitäs puhut! vastaa merikapteeni. Kyllä se on se sellainen nainen ihan lähellä

tässä, mutta kuka virkkaa sen nimen, siltä hakataan pää poikki!

Silloin rupesi se poika utelemaan:

— Sano pois, en minä kellekään virka! Saat paljon kultaa.

Merikapteeni tuumi:

— Koska nyt olet niin korea poika ja annoit minulle ilmaiseksi haljakat, juomat, kaikki ja vielä kultaakin annat, etkä kellekään virka minun sanoneen, niin minä supotan: se on meidän riikin keisarin tytär!

— No mitenkähän sitä saisi nähdä?

— Ohoh, kauppirukka! Vaikeapa on sitä saada nähdä, keisari pitää sitä sisällä vahtien takana ja vain kerta kuussa se pääsee ulos merelle purjehtimaan.

— No eikö sitä saisi silloin nähdä?

— No ehkäpä saisi, mutta vaarallista se vain on. Minä olen sen laivan kapteeni, jolla keisarin tytär purjehtii. Minulla on tuhat matruusia laivalla vartioimassa keisarin tyttärtä. Mutta minä voin eroittaa niistä yhden ja panna sinut hänen sijaansa. Niin pääset matruusina katsomaan keisarin tyttärtä, jos annat minulle paljon kultaa.

Ka se kauppi antoi mielellään merikapteenille paljon kultaa ja merikapteeni teki hänestä keisarillisen laivan matruusin.

Sitten lähti keisarin tytär kuukauden päästä purjehtimaan huvikseen merelle ja kaupin poika oli myös keisarillisessa laivassa. Sen aikaa kun maata takana näkyi, ei keisarin tytär tullut ylös kajuutastaan, mutta kun maa oli hävinnyt näkyvistä, tuli hän laivan kannelle. Silloin piti kaikilla matruuseilla olla silmät peitossa. No sillä kaupin pojallakin oli silmät peitossa, mutta kapteeni oli peittänyt hänen silmänsä niin harvalla kankaalla että poika näki läpi. Poika näki keisarin tyttären ja oli kaatua. Niin ihana oli se tytär että pojan huulista pirahti veripisaroita, niin kovin

ihana se oli. Poika pyyhkäisi silloin nenäliinalla huuliaan, kun tunsu veren rupeavan niistä tiukkumaan. Keisarin tytärpä katsoi poikaan kun tämä pyyhki huuliaan ja rakastui heti poikaan kovasti. Keisarin tytär kutsui pojan alas kajuuttaansa ja otti kääreet hänen silmiltään, että voisi nähdä pojan silmätkin. Ja kun se näki ne silmät, niin alkoi pyytää:

— Anna matruusikulta minulle muistoksi se nenäliina, minä kun olen sinuun kovasti mieltynyt.

Kaupin poika antoi nenäliinan ja keisarin tytär lahjoitti hänelle taas oman nenäliinansa, jossa oli keisarillinen ruunu ja keisarin tyttären kirjaimet. Ja sitten he vaihtoivat vielä sormuksiakin.

Silloin se merikapteeni tuumi, että ei tästä nyt hyvä tule, kun keisarin tytär vei tuon kaupin pojan ihan kajuuttaansa. Kun keisari saa kuulla, niin se hakkaa minulta pään poikki!

Ja merikapteeni meni ja puhui matruuseilleen:

— Se joka sanankin virkkaa siitä, että yksi matruuseista kävi keisarin tytön kajuutassa, se pannaan piikkitynnöriin ja heitetään mereen. Eikö niin, pojat?

— Niin, niin! huusivat matruusit. Pitäähän matruusinkin kerran saada käydä keisarin tytön kajuutassa.

Kuitenkin sanoi merikapteeni kaupin pojalle:

— Nyt olen täyttänyt lupaukseni, olet saanut nähdä keisarin tyttären. En voi sinua enää pitää laivalla mistään hinnasta.

No se kaupin poika lähti ikävissään pois laivasta. Seuraavan kerran kun keisarin tytär huvikseen purjehtii, niin heti laivan rannasta lähdettyä tulee ylös kannelle ja katselee, katselee eikö näkyisi sitä viimekertaista matruusia, jonka kanssa oli vaihtanut sormuksia. Katsoo, katsoo, hymyilee, säikähtää keisarin tytär: ei ole sitä matruusia laivalla. Tulee ikävästä ihan sairaaksi se keisarin tytär ja menee heti takaisin kajuuttaansa, katselee sitä

kaupin sormusta ja nenäliinaa, jossa verenpissarat paistaa kuin helmet ja itkee katkerasti se keisarin tytär. Kutsuttaa viimein kapteenin kajuuttaansa ja sanoo:

— Minä olen hyvin kipeä, käännytään takaisin kotiin, meri keinuttaa niin pahasti tänään.

Käännetään laivat ja purjehditaan takaisin helmirannalle, simpukkarannalle, kultarannalle ja viedään keisarin tytär kotiin.

Siellä rupee keisarin tytär sairastamaan oikein vuoteessa, kitumaan, kitumaan ikävästä niin ettei hänen vaivaansa jaksa uskoa. Keisarille tuli kova suru kun tytär sairastui ja hän kutsui kaikki lääkärit hoviin, mutta eihän ne saaneet keisarin tytärtä paranemaan. Se tuli vain yhä kipeämmäksi. Silloin lähetti keisari tuhat airutta kuuluttamaan yli koko valtakunnan, että tulkoot vaikka noidat ja poppamiehet, sotanihdit tai kerjäläiset tytärtä parantamaan, niin joka lääkitsee keisarin tyttären terveeksi, saa tyttären ja puolen valtakuntaa.

No tätäpä oli odottanutkin kaupin poika, joka suruissaan oli seilaillut ympäri meriä ja katsellut sitä keisarin tyttären sormusta, nenäliinaa ja kuvaa.

Se poikanen suorii sitten kerjäläisen ja poppamiehen vaatteisiin ja menee kultarannalle, helmirannalle, raakkurannalle palatsiin ja sanoo keisarille voivansa parantaa sairaan tyttären.

No keisari, joka ei voi nähdä tyttärensä vaivoja, ikihyväksi ihastuu ja antaa kaupin pojalle kalleutta jos minkälaista ja rakennuttaa kultaisen saunan, jossa poppa voi puoskaroida keisarin tytärtä. Se puoskari siellä saunassa kiukaalla keittää, keittää kultapadassa. Jotain lääkkeitään se on keittävinään, vaikka keittääkin siirappivettä, kauvan keittää ja kutsuu sitten keisarin tytön luokseen.

Ei tunne tyttö kaupin poikaa sellaisissa huonoissa vaatteissa ja sanoo:

— Mitäs on noista sinun keitoksistasi, en minä parane niillä enkä millään parane!

— No juohan kuitenkin tätä lääkettä! pyytää poppa ja tyttö suostuu juomaan. No se on niin kuumaa se siirappivesi, että tytölle tulee juodessa hyvin hiki otsalle. Silloin ottaa poppa taskustaan keisarin tyttären nenäliinan ja alkaa pyyhkiä hikeä tytön otsalta. Sairas huomaa: minun nenäliinanihan tuo on! Hän kysyy heti popalta:

— Mistä sinä olet saanut sen nenäliinan?

— Minä sain sen isännältäni tänään! vastaa kaupin poika. No tyttö rupee kiireesti kyselemään:

— Missä se sinun isäntäsi nyt on? Onko se isäntäsi elossa vielä? Mitenkä se isäntäsi jaksaa?

Poika vastaa:

— Hyvinhän se jaksaa, mainiostihan se jaksaa!

Silloin se tytär virkkaa:

— Nyt minä alan voida jo paremmin, kyllä sinun lääkkeesi auttoi.

Sitten meni tytär isänsä luo ja sanoi:

— Kyllä minä nyt jo olen hiukan terveempi, kun se mies juotti niin hyviä rohtoja. Siitä ihastui keisari miehelle ja lahjoitti hänelle komean oriin.

Toisena päivänä kun poppa taas lääkitsee saunassa keisarin tytärtä, näyttää hän tyttärelle sitä keisarillista sormusta ja sanoo:

— Tämän minä sain eilen isännältäni.

Niin keisarin tytär alkaa pyytää:

— Hyvä knltapoppa, etkö voisi saada sitä isäntääsi minun nähtäväkseni millään tavalla!

Ja poppa vastaa:

— Jos lupaat huomiseksi tulla terveeksi, niin huomisaamuna on isäntäni tässä minun paikallani ja minä